

Nr 155.

Av herr **Westman m. fl.**, angående sådan grundlagsändring att vissa ämbetsmän icke må vara valbara till riksdagen.

Enligt R. F. § 35 besättas förtroendesysslor vid statens centrala och lokala ämbetsverk efter kallelse, d. v. s. utan ansökning, samt med hänsyn till skicklighet och ej till tjänsteår. Innehavare av förtroendesyssla kan entledigas, när Konungen prövar rikets tjänst det fordra.

Uppräkningen i nämnda paragraf av förtroendesysslor ansluter sig till den faktiska förvaltningsorganisationen vid den tid, då texten formulerades, och är därför på grund av senare ändringar i organisationen bristfällig, men bestämmelserna måste anses tillämpliga även på en hel del ämbetsmän, som icke uttryckligen nämnas, bl. a. samtliga chefer för de centrala ämbetsverken, generaldirektörer, överdirektörer o. s. v.

Grundlagsstiftarnas mening har givitvis varit att genom tillskapandet av dessa förtroendesysslor tillförsäkra Kungl. Maj:t tillgång till en ständigt effektiv och objektiv sakkunskap. Denna avsikt äventyras emellertid genom den politisering av förtroendesysslorna, som i allt större utsträckning ägt rum under de senaste årtiondena.

Staten offrar exempelvis årligen stora summor för att uppehålla de centrala ämbetsverken såsom fristående ämbetsverk utanför departementen, bl. a. för att genom dessa fristående ämbetsverk kunna erhålla sakliga, opolitiska utredningar. I den mån generaldirektörer och likställda förtroendeämbetsmän taga säte och stämma i riksdagen göres denna tillgång till opartisk sakkunskap illusorisk och ärendena kunde lika så gärna med indragning av de centrala ämbetsverken handläggas i departementen.

Med riksdagens nuvarande maktställning komma dessutom förtroendeämbetsmän i chefsställning, som tillika äro ledamöter av riksdagen, i ett helt annat förhållande till den departementschef, som skall utöva tillsyn över dem, än som borde tillkomma dessa ämbetsmän enligt grundlagen. Detta gäller i lika hög grad t. ex. generaldirektörer och likställda som landshövdingar.

De bestämmelser, som meddelats rörande generaldirektörers och med dem jämställda verkschefers anställning, äro visserligen olika för olika fall, men utgå alla från den förutsättningen, att ämbetsverket helt kräver en arbetsduglig chefs fulla arbetskraft. Dessa chefer utnämnas ofta utanför respektive verk. Detta visar att för dessa poster fordras kvalifikationer, som ej alltid äro tillfinnandes bland chefens närmaste underordnade, vilket i sin tur gör, att om chefen blir tjänstledig för riksdagstiden, man ofta ej inom verket kan finna en vikarie, som fullt kan ersätta honom.

Vad landshövdingarna beträffar innehåller instruktionen bl. a. följande:

»Landshövdingen är Kungl. Maj:t ansvarig för länets styrelse och förvaltning. Honom åligger att söka vinna förtroendet med förhållandena inom länet och för sådant ändamål genom resor och möten med länets invånare göra sig underrättad om de olika orternas tillstånd och behov. Landshövdingen har att utöva tillsyn över ärendenas jämna gång inom länsstyrelsen samt över-

vaka, att befattningshavarna med noggrannhet och drift fullgöra sina åligganden. Landshövdingen skall vara bosatt i den residensort Kungl. Maj:t anvisat honom.»

Vi ha svårt att föreställa oss, att en landshövding kan på ett nöjaktigt sätt följa denna instruktion, om han för riksdagsmannauppslags fullgörande är frånvarande från länet regelbundet under ca fem månader varje år. För landshövdingar tillkommer även som ett starkt skäl mot deras ledamotskap av riksdagen, att det med hänsyn till deras ämbetsutövning måste anses synnerligen olyckligt, om de bli indragna i de politiska striderna. De skola var och en i sitt län svara för upprätthållandet av rättsordningen och därvid representera hela samhället men icke något visst parti. Rättsordningen måste stå över partistriderna, och statens auktoritet kan utan tvivel bättre upprätthållas, om den närmaste representanten för densamma håller sig utanför partierna.

Det tycks icke nu anses nödvändigt, att vikarie förordnas för en landshövding under den tid han fullgör sitt riksdagsmannauppslag, vilket med hänsyn till landshövdingens viktiga och krävande uppgifter förefaller högst egendomligt. Förklaringen är måhända svårigheten eller omöjligheten att erhålla lämplig vikarie, men denna omständighet framhäver i så fall ytterligare behovet av sådan grundlagsändring, att förtroendeämbetsmän icke tillåtas att tillhöra riksdagen.

Det kan måhända råda någon tvekan rörande vilka ämbetsmän, som numera i grundlagens mening böra hänföras till förtroendeämbetsmän och därför enligt vårt yrkande böra uteslutas från valbarhet till riksdagen, men även denna sida av frågan torde kunna inneslutas i den av oss föreslagna utredningen.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om verkställande av utredning och framläggande av förslag, vartill denna utredning kan föranleda, av frågan om sådan förändring av grundlag, att innehav av vissa slag av de förtroendeämbeten varom i § 35 R. F. stadgas, samt innehav av därmed likvärdigt ämbete, icke må vara förenligt med uppslag som riksdagsman.

Stockholm den 20 januari 1934.

<i>K. A. Westman,</i> Brobygård.	<i>Osc. Werner,</i> Höjen.	<i>Georg Nyblom.</i>
<i>Gustav Johanson,</i> Hallagården.	<i>Ivar Pettersson,</i> Rosta.	<i>Herman Andersson.</i>
<i>Th. Gardell,</i> Gahns.	<i>Otto Wallén.</i>	<i>Ejnar Jonsson,</i> Mörbylånga.
<i>Gerh. Strindlund.</i>	<i>Victor J. Mattsson.</i>	<i>Janne Nilsson.</i>
<i>Jones Erik Andersson</i> i Ovanmyra.	<i>Johan Johansson,</i> Tväråselet.	<i>Anders Pettersson</i> i Dahl.
<i>Albin Eriksson,</i> Toftered.	<i>Gust. E. Andersson,</i> Leabo.	<i>Axel Hansson,</i> Rubbestad.
	<i>Wilhelm Beck.</i>	